

Grigore ARDELEAN,

lector-asistent al catedrei „Drept civil”,

a Academiei „Ștefan cel Mare”, magistrul în drept

LIMITAREA PERSOANEI FIZICE ÎN CAPACITATEA DE EXERCITIU CA URMARE A CONSUMULUI DE DROGURI

Civil law is the branch of law where the regulation of juridical capacity is most needed; being of vital significance in the frame of all civil law institutions. This proves the necessity of a special regulation of “capacity” in the civil law, notions which are overtaken also by other law branches.

Dezvoltarea economică și socială, din nefericire, este însoțită de așa fenomene urâte, cum este alcoolismul, narcomania și alte vicii sociale. Acest fenomen într-o anumită măsură condiționează lenta evoluție a domeniului social-cultural ca parte componentă necesară dezvoltării societății. Și este natural, că în scopul evitării unui proces de amplificare a fenomenului societatea a fost nevoită să aplice măsuri pentru combaterea lui.

Acutizarea problemei narcomaniei în Republica Moldova este evidentă și necesită reglementări neîntârziate referitoare la participarea organelor de stat la opera de prevenire și combatere a consumului de droguri. Din acest considerent au fost implicate în procesul combaterii acestui fenomen toate organele statului, abilitate cu implementarea programelor și măsurilor privind combaterea consumului de droguri.

Un rol deosebit de important a revenit organelor afacerilor interne, care participă direct și efectiv la elaborarea tacticii de combatere și prevenire a consumului de substanțe narcotice. Ba mai mult, la combaterea acestui fenomen participă întreaga societate. În lupta acesta s-au inclus și alte instituții de drept împuternicite de stat cu emiterea unor reglementări și acte normative, menite să contribuie la combaterea narcomaniei, cum ar fi Codul penal, Codul civil, Codul contravențional ale Republicii Moldova, alte acte normative, care conțin reglementări referitoare la curmarea consumului de droguri.

Încă romanii au stabilit posibilitatea limitării capacității de exercițiu prin hotărârea instanței de judecată. Legea celor XII Table specifica o categorie de persoane limitate în drepturi - risipitorii (prodigus). Persoana putea fi recunoscută *prodigus* doar în temeiul unei hotărâri a magistratului, în temeiul căreia se instituia curatela. Din momentul, în care persoana era declarată prodigus, ea pierdea

posibilitatea, ca în lipsa unui *consensus curatoris*, să încheie acte juridice de dispoziție (care determină reducerea patrimoniului). Ele puteau încheia doar contracte neimportante cu caracter uzual sau acte juridice, care nu aveau nici o atribuție patrimonială, de exemplu, căsătoria. Ele erau responsabile pentru delictele comise, dar nu puteau dispune de patrimoniul lor prin testament. Odată cu încetarea consumului irațional a mijloacelor patrimoniale, această limitare putea fi ridicată prin hotărârea pretorului [1, pag. 4].

Art. 25 al CC al Republicii Moldova tratează limitarea capacității de exercițiu a persoanei fizice ca urmare a consumului de droguri. Limitarea capacității de exercițiu este lipsirea persoanei fizice de posibilitatea de a-și dobândi prin acțiunile sale drepturi și de a-și asuma obligații, pe care în baza legii le-ar putea dobândi și asuma [2, pag. 2]. Adică persoanei i se reduce capacitatea de exercițiu. Această normă se referă numai la persoanele, care posedă capacitatea de exercițiu deplină. Persoana, care în urma consumului de substanțe narcotice crează familiei sale situație materială grea, poate fi limitată, de instanța judecătorească, în capacitatea de exercițiu și ei i se instituie curatela.

Trebuie să accentuăm următorul lucru: Codul civil nu indică asupra consumului abuziv de droguri; suficient este să se indice doar faptul consumării lor. Vom mai accentua, că este imposibilă limitarea capacității de exercițiu a persoanei doar în temeiul recunoașterii ei ca fiind alcoolică sau narcomană.

Limitarea capacității de exercițiu a persoanei fizice în aceste cazuri necesită concretizarea expresă a temeiurilor limitării – abuzul de alcool sau consumul de droguri și alte substanțe psihotrope. Alte vicii și abuzuri ale persoanei, cum ar fi risipirea banilor la jocurile de noroc sau unele defecte fizice, nu vor constitui temei pentru limitarea capacității de exercițiu. Risipitorii, conform legislației naționale, vor fi limitați în capacitatea de exercițiu doar în cazul, în care acest viciu este însoțit de consumul abuziv de alcool sau consumul de droguri și altor substanțe psihotrope, înrăutățind astfel starea materială a familiei.

Abuzul de alcool sau consumul de droguri prezintă pericol atât pentru persoana consumatoare, cât și pentru cei din anturajul ei, situație care explică temeiul statului de a se implica în acest raport. Legea civilă nu urmărește scopul combaterii alcoolismului sau sancționării acestor abuzuri. Implicarea juridică civilă a statului în aceste situații este posibilă doar în situațiile în care persoana prin aceste acțiuni aduce prejudicii situației materiale a familiei sale. Limitarea capacității de exercițiu în aceste cazuri este orientată spre susținerea materială a intereselor membrilor familiei persoanei, a cărei capacitate de exercițiu se limitează.

Limitarea capacității de exercițiu depline determină stabilirea limitelor capacității de exercițiu a persoanei fizice, care, în urma consumului abuziv de alcool sau de droguri și de alte substanțe psihotrope, agravează starea materială a familiei sale [3, pag. 5].

Rolul societății și al organelor de drept în contracararea narcomaniei

Pot fi limitate în capacitatea de exercițiu persoanele, care au atins vârsta majoratului, dar ținem să atenționăm, că în temeiul aceluiași motive pot fi limitați și minorii, care au dobândit capacitatea de exercițiu deplină până la atingerea vârstei majoratului fie prin căsătorie, fie prin emancipare. Acestor persoane li se aplică regulile generale referitoare la persoanele, care dispun de capacitate de exercițiu deplină.

Limitarea capacității de exercițiu constituie intervenția majoră în statutul juridic al persoanei. Din acest motiv ea este admisă doar în cazurile și în condițiile rigid stabilite de lege, care vor fi determinate și calificate doar de instanță.

Analizând conținutul posibilităților juridice stabilite de lege persoanelor limitate în capacitatea de exercițiu și comparându-l cu cel al minorilor cu vârsta de la 14 până la 18 ani, conchidem, că capacitatea primelor este chiar mai restrânsă.

Minorul poartă răspundere atât pentru actele juridice cotidiene încheiate personal și nestingherit de nimeni, dar și pentru actele încheiate cu acordul curatorului. Pe lângă aceasta el dispune și de capacitate delictuală completă. Legea nici nu stabilește o formă specifică de răspundere a acestuia pentru actele lui, prin care a cauzat prejudicii, în acest caz aplicându-se regulile generale ale răspunderii delictuale.

Prin această măsură de limitare legiuitorul a urmărit atingerea a două scopuri: apără familia ca celulă de bază a societății contra diminuării patrimoniului acesteia în rezultatul cheltuirii lui pentru procurarea drogurilor și contribuie la combaterea fenomenului narcomaniei.

În urma limitării capacității de exercițiu persoana nu poate încheia convenții, prin care să dispună de bunuri, precum și să primească salariu, pensie sau alte feluri de venituri și să dispună de ele, decât cu consimțământul curatorului, cu excepția unor mici convenții, ce țin de viața lui de toate zilele [4, pag. 6]. În cazurile în care se dispune de informația, cum că persoana fizică a încetat să mai facă abuz de alcool sau să consume droguri ori alte substanțe psihotrope, instanța, la cererea aceluiași cerc de persoane care a inițiat procedura, va anula limitarea capacității de exercițiu. Anularea trebuie să urmeze și în cazul în care familia celui declarat cu capacitatea de exercițiu limitată a încetat să mai existe (divorț, deces) și, în consecință, a decăzut obligația acestei persoane de a-i acorda mijloace pentru întreținere. Prin aceeași hotărâre se va anula și curatela instituită, persoana redobândind capacitatea de exercițiu deplină.

Limitarea capacității de exercițiu a persoanei fizice în urma consumului de droguri contribuie esențial la prevenirea și combaterea narcomaniei, care este aplicată pe larg de către instanțele judecătorești. Procesul în aceste cauze, din motivele cercetate, poate fi intentat la cererea membrilor familiei, a organului de tutelă și curatelă sau a procurorului [5, pag. 3]. Astfel, la 19.04.2005 Judecătoria Centru a mun. Chișinău a pronunțat în numele legii Hotărârea pe dosarul 2-1170,

la cererea Procurorului sectorului Centru, privind limitarea în capacitatea de exercițiu a I.F. În calitate de intervenient a fost atrasă mama acestuia, care a confirmat, că fiul ei consumă abuziv substanțe narcotice, fapt care înrăutățește situația materială a întregii familii. Instanța a hotărât să-l recunoască pe I.F. limitat în capacitatea de exercițiu, cu interdicția de a încheia acte juridice cu privire la dispunerea de patrimoniu, primirea și dispunerea de salariu, pensie și de alte tipuri de venituri. În același timp, instanța a dispus obligarea organului de tutelă și curatelă să stabilească lui I.F. un curator.

În același timp nu pot iniția astfel de procese soții divorțați, persoanele care nu se află în căsătorie legală, cu excepția cazurilor în care aceste cauze sunt intentate de ei în interesul copiilor minori, al căror părinte abuzează de băuturi alcoolice, substanțe narcotice și de alte substanțe psihotrope. Persoana, care abuzează de băuturi alcoolice și substanțe narcotice, va prelua o calitate procedurală concretă, fiind considerată subiect al raportului procedural survenit, fapt care se deosebește de procedura de declarare a incapacității persoanei. Pârâtul în pricinile de limitare a capacității de exercițiu este persoana, care urmează să răspundă în justiție pentru încălcarea comisă – înrăutățirea stării materiale a familiei sale în urma abuzului de alcool sau a consumului de droguri și alte substanțe psihotrope.

Chiar dacă Hotărârea Plenului CSJ nr. 1 din 14 mai 1979, cu modificările introduse prin Hotărârea Plenului CSJ nr. 10 din 25.11.1991, și Hotărârea Plenului CSJ nr. 38 din 20.12.1999 „Despre practica judiciară în cauzele civile privind limitarea capacității de exercițiu a cetățenilor, care fac abuz de băuturi spirtoase sau substanțe narcotice”, indică asupra faptului, că soluționarea oportună și corectă a acestor cauze contribuie la combaterea beției, alcoolismului și narcomaniei, noi considerăm că adoptarea acestei norme de drept în legislația civilă determină în primul rând protejarea intereselor familiei persoanei limitate, dar totodată și a ei însăși [6, pag. 7].

La p. 6 al Hotărârii CSJ este evidențiat rolul poliției în asigurarea procesului de judecare a cazurilor privind limitarea persoanei fizice în capacitatea de exercițiu, care constă în momentul punerii la dispoziție a probelor (procesele-verbale privind contravenția de consum de substanțe narcotice fără prescripția medicului, cauze penale privind păstrarea și comercializare drogurilor etc.)

În esență, este evident, că un rol important în lupta contra narcomaniei o au organele de drept, inclusiv organele afacerilor interne, care activează întru atingerea scopului comun.

Bibliografie:

1. *Constituția Republicii Moldova*, adoptată la 29.07.1994. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1;

Rolul societății și al organelor de drept în contracararea narcomaniei

2. *Codul civil al Republicii Moldova* din 06.06.2002. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.82-86/661 din 22.06.2002;
3. *Codul de procedură civilă al Republicii Moldova* din 30.05.2003. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 111-115 din 2003;
4. Хвостов В.М. Система римского права. Учебник. Москва, Спарк, 1996, 522 стр.;
5. Sergiu Baieș. *Drept civil*. Chișinău, 1997, pag. 118;
6. Beleiu Gh. *Drept civil. Persoanele*. București, Lumina Lex, 1982, 144 pag.
7. Hotărârea Plenului CSJ nr. 1 din 14 mai 1979 cu modificările introduse prin Hotărârea Plenului CSJ nr. 10 din 25.11.1991 și Hotărârea Plenului CSJ nr. 38 din 20.12.1999 „Despre practica judiciară în cauzele civile privind limitarea capacității de exercițiu a cetățenilor, care fac abuz de băuturi spirtoase sau substanțe narcotice”.

